

Esperanto, julio 2018

Komento pri:

<http://esperantio.net/index.php?id=3519>

<http://www.liberafolio.org/2018/05/28/kiel-junigi-la-movadon>

<http://sezonoj.ru/2018/05/ondo-29/>

<https://groups.yahoo.com/neo/groups/komitato-de-uea/conversations/messages/11729>

<http://sezonoj.ru/2018/05/corsetti>

<https://www.liberafolio.org/2018/06/27/esperanto-furoras-en-renkontigejo-de-duolingo>

Ĉiuj tiuj artikoloj plene konfirmas la pravecon kaj ĝustecon de ĉiuj miaj analizoj, asertoj, hipotezoj kaj prognozoj de la pasintaj jaroj.

Sed unue ni okupiĝu pri jena kurioza citaĵo:

„de Blanke al Tonkin, de Silber al Sikosek. Tiam eblus pli fidinda komparado de ideoj, proponenda al la enketotaj gejunuloj laŭ specifa demandaro. Parenteze, en la konsultita literaturo mankas kaj Galor kaj Ŝelazny kaj Révész...”

Laŭ mi, nenio fidinda plu estas ĉe tiuj aŭtoroj, kiuj plejparte produktis nur ŝaŭmon kaj fumon. Hodiaŭ oni scias, ke tiuj kaj aliaj similaj „sciencistoj“ eraris kaj kondukis Esperanton, esperantologion kaj interlingvistikon en la sakstraton kaj dilemon, kvankam en la 70-80aj jaroj multaj ankoraŭ kredis, ke ili kreas la fundamenton de tiuj fakoj, kiuj eble kun la escepto de Poznań hodiaŭ nenie en la mondo estas agnoskitaj de la scienco. Esperantologio kaj interlingvistiko falis en la manojn de fundamentalismaj Esperanto-propagandistoj kaj fariĝis propagandaj armiloj de la Esperanto-movado, kiu estas influata, regata kaj kontrolata de ideologoj, kiuj, malgraŭ nuancoj, ĉefe apartenas al la politike radikala maldekstra spektro kaj do apriorie perdis sian objektiveton. Unu el malmultaj aŭtoroj, kiu ne praktikas historiografian kaj pseŭdosciencan fantaziadon, eble estas Sikosek (alinome van Dijk), ĉar li baziĝas sur realaj faktoj, kiujn li traktas kadre de la internacie validaj normoj de la scienco (kun kiuj Esperanto havas malmulton komunan). Kontraŭbatali tiun fantazion, forviŝi tiujn ŝaŭmon kaj fumon estas ege malfacile, ĉar dum jardekoj funkciis ege potenca Esperanto-propagando, kiu evitis ĉian kritikon de interne kaj ekstere kaj disponis pri forta solidareco inter esperantistoj kaj praktike neniam estis kritikata, pridubata aŭ kontraŭbatalata de ili mem, escepte de tiuj, kiuj dekomence estis kontraŭ Esperanto (sed kutime ili ja ne estis e-istoj).

Koncerne la disertaciojn verkitajn de diverslandaj ne-eistoj, ilia problemo estis, ke esence ili baziĝis sur la verkaro de la supre nomitaj kaj aliaj similaj aŭtoroj (ĉar io alia pri interlingvistiko ne ekzistis/as) kaj do riskis senkritike remaĉi la malnovajn teoriojn, konsistantajn el mitoj kaj legendoj, asertoj, hipotezoj kaj spekulativoj, kiujn la Esperanto-propagando disvastigis kaj daŭre disvastigas. Mem ne konante la temaron (t.e. la historion de la Esperanto-movado), eĉ iliaj profesoroj emis/as kredi la kuriozaĵojn, kiujn tiuj doktoriĝantoj skribis pri Esperanto. Do, verki (batali) kontraŭ tiu tendenco estis/as ege malfacila tasko, ĉar kiel kritikisto oni estis/as sisteme ignorata kaj bojkotata praktike de ĉiuj tiuj ideologiaj fanatikuloj kaj dogmuloj, kiuj kredis, ke ili posedas la interpretan monopolon kaj reprezentas la veron pri Esperanto kaj kredas sin sur la ĝusta flanko de la historio. Ajna racia diskuto kun ili ne estis/as ebla, ĉar ili restis surdaj, mutaj kaj blindaj por ĉiuj raciaj argumentoj.

La tuta interlingvistika literaturo kreita de antaŭ 1989 (kaj ankaŭ poste) devas esti reekzamenata laŭ valideco kaj aktualeco en la nuna tempo. La paradokso estas, ke tiu literaturo eble aktualis kaj iom validis en la tempo antaŭ 1989, en kiu regis aliaj politikaj kondiĉoj kaj konstelacioj en la mondo, dum nuntempe ĝi verŝajne perdis sian aktualecon kaj aspektas tute arkaikaj, kvankam la nuntempaj esplorantoj kaj verkantoj de interlingvistikaj disertacioj daŭre baziĝas sur tiu malnova literaturo, ĉar alia ne ekzistas.

Krom tio ekzistis kaj ekzistas diversaj skurilaj movadaj propagandistoj, kiuj agis/as ekster tiu scienca kadro kaj tial kondukis Esperanton al tragika situacio, en kiu ĝi komplete perdis sian kredindecon ĉe la ekstera publiko, kiu nur ridas pri „tiuj strangaj esperantistoj” kaj hezitas konsideri ilin

serioze. Per tio oni ruinigis la seriozan laboron, kiun klopodis/as efektiviĝi iuj instruistoj kiel Koutny, Kováts aŭ Gacond, nomoj kiuj praktike mankas en la artikoloj kaj komentoj de Silber. Kial li subite estas tioma adoranto de Blanke kaj Tonkin, kiujn li rifuzis agnoski dum jardekoj, mi ne komprenas. Sed se oni provas kompreni lian (bizaran) penskonstruaĵon, oni eble eĉ sukcesas kapti lian logikon, kvankam temas pri kompleta fantazio. Nu, per sia elstara „Historio de la Esperanto-literaturo“, kiun li eldonis kun Carlo Minnaja, Silber povis savi sian reputacion, kvankam multaj interpretoj de tiu literaturo, kiujn li prezentis en tiu verko, restas konsumindaj nur kun prudento. Ĉiutage oni povas fariĝi atestanto de liaj obsedaj kaj senutilaj raŭmismaj kaj civitaj iluzioj, kiujn li ne forĵetis, kvankam oni ofte rekomendis tion al li.

Esperanto preskaŭ totale perdis sian signifon

Post la falo de la komunismo, en orienta Eŭropo la Eo-movadoj praktike komplete perdis sian (politikan) signifon kaj diskreditiĝis, ĉar ili estis absorbataj, misuzataj kaj uzurpataj de la tieaj politikaj reĝimoj por propagandaj celoj, nature kun la firma apogo de la oficialaj Esperanto-asocioj, kiuj neniam kritikis la politikan karakteron de la Esperanto-agado en tiuj landoj, plej malmulte en Bulgario, por mencii drastan konkretan ekzemplon. Okazis eĉ male: La Esperanto-movado (inkluzive de la okcidenta) entuziasme laŭdis kaj aplaŭdis la „sukcesojn, atingojn kaj progresojn“ de la Esperanto-movado en tiuj landoj, ne konsciante aŭ ne interesiĝante pri tio, en kiu tikla politika situacio, kvazaŭ kiel ostaĝoj de la komunismaj reĝimoj, ili troviĝas kaj kio politike okazas en tiuj landoj, nelaste rilate al la homaj rajtoj, kiujn la Eo-movado ja ankaŭ iel celis defendi. Kiel apendico aŭ akcesoraĵo de la komunismaj reĝimoj, la Eo-movadoj en tiuj landoj, kiujn post la politikaj ŝanĝoj en 1989 amase forlasis la iamaj „esperantistoj“, fariĝis kvazaŭ superflujaj kaj politike orfiĝis. En Bulgario kaj Ĉinio, la iamaj ĉefeldoradoj de la Eo-movado, la iamaj aktivuloj preskaŭ komplete malaperis, aŭ forpasis pro alta aĝo, kaj ne povis esti reale anstataŭigitaj per novaj, egalaj fortoj. En Pollando ĝi iom pluekzistis, ĉar la poloj konsideras Esperanton kaj Zamenhofon kulturaj heredaĵoj de Pollando, kio donas al la Eo-movado certan ekzistoraĵon, kvankam la juna generacio ne plu scias kio estas Esperanto kaj kreskantaj dekstraj naciismaj politikaj fortoj pli kaj pli ignoras ĝin. Kvankam la judeco de Zamenhof estis iel agnoskita, Zamenhof kaj Esperanto estis uzurpataj ekskluzive kiel pola afero, dum rusoj kutimas akcenti la rusecon de Zamenhof kaj litovoj insistas pri la versio, ke Zamenhof originis el Litovio (aŭ Litovujo). Israelo restis indiferenta al Zamenhof, kiu siatempe forlasis la cionismon kaj ne volis kredi je la granda estonteco de la hebrea lingvo. Sed ekzemple ankaŭ en Svislando la registaro turnis sian dorson al Esperanto, kiun ĝi apogis dum jardekoj pere de radioelsendoj de Svisa Radio Internacia, kiuj finiĝis en 1991 aŭ 1992. Hodiaŭ la ĉefaj protagonistoj de tiu malnova Esperanto-movado estas traktataj kiel herooj, kiel ilustras ekzemple la enciklopedio de Aleksandr Korĵenkov el Kaliningrado, kiun li verkis kun la financa apogo de sponsoro Tonkin kaj konsorcianoj kvazaŭ kiel definitivan oficialan nekrologaron pri la ĉefaj diligentuloj de la malnova Esperanto-movado. Kiel en sovetiaj tempoj, en kiujn la Eo-movado ŝajne refalis aŭ riskas refali, kritika traktado de la rolo de tiuj herooj en la tiama komunisma sistemo komplete mankas. Kompreneble, ankaŭ pri socialismo kaj komunismo, kiuj siatempe estis fanatike glorataj kaj propagandataj de la sama Esperanto-movado, neniu plu parolas, kaj ekzemple bulgaraj esperantistoj ne plu emas respondi, se oni demandas ilin pri tiu temo. La biografioj de GDR-anoj en Vikipedio estas tiel purigitaj, ke pri ilia „elstara“ politika kaj propaganda rolo en GDR la legantoj preskaŭ nenion ekscias. Pli kaj pli tiu generacio forpasas, tiel ke baldaŭ neniu plu scias, kio siatempe okazis, kaj ŝajnas, ke oni ankaŭ nenion plu volas scii kaj ne plu interesiĝas prie, ĉar la temo estas tro malagrabra, embarasa, malaktuala kaj fora.

La Eo-movado ĝis nun ne kapablis reagi al la neceso kaj bezono de siaj renoviĝo kaj reformiĝo kaj ne eltiris la necesajn kaj ĝustajn konkludojn, sekvojn kaj konsekvencojn. Male, ĝi ĉefe nostalgias pri malnovaj „gloraj“ tempoj, celante konservi la malnovajn strukturojn, fanfaronas pri „sukcesoj, atingoj kaj progresoj“ kaj panike klopodas savi la movadon per la interreto, kie laŭdire milionoj da homoj lernas Esperanton. Sed la realeco estas alia, nome konstantaj degenerado, putrado, ŝrumpado kaj marasmado, fine malapero de la malnova movado. Eble mi vidas la aferojn tro pesimisme, sed la ĝeneralaj tendencoj klare montras en tiu direkto. Ĉe UEA restis giganta financa deficitito, kiu amasiĝis dum la jaroj sub indiferentaj kaj senrespondecaj asociaj gvidantoj (cetere ĉiuj estis radikalaj politikaj maldekstruloj, kiuj akre kritikis kaj neas la „kapitalismon“ kaj kulpigas la „hegemonion“ de la angla

lingvo pro la mizero de Eo), ĉar oni ne kapablis mastrumi la financojn kaj tro elspezis sen sufiĉe enspezi. Gvidata de idiotoj, UEA ne nur montris sin malkapabla solvi la ekzistantajn problemojn, kiujn oni ignoris, neglektis, prisilentis aŭ bagateligis, sed ĝi ankaŭ evidentiĝis ne kapabla reformi kaj renovigi sin mem, ĉar krom la mondeficito kreskis ankaŭ la amaso de la organiza kaj administra balasto. Sed UEA, grandparte okupata pri si mem kaj daŭre konvinkita pri sia historia graveco, fanfaronis ĉefe pri laŭdiraj sukcesoj kaj progresoj de Esperanto (vd. la jarraportojn kaj rezoluciojn de UEA), praktikis stultan propagandon kaj ne rimarkis, eĉ obstine rifuzis rimarki aŭ agnoski, ke ĝi kondukis la asocion kaj kun ĝi la movadon al la rando de la abismo (sed ŝajnas, ke ekzistas ankoraŭ sufiĉe da homoj en UEA, kiuj ne komprenis, ne konscias kaj ne interesiĝas pri tiu problemoj).

La interreto apenaŭ povos savi la malnovan Esperanto-movadon

La kursiniciatoj en la interreto eble estas laŭdinda provo por savi Esperanton, sed ĝis nun tro malmultaj el tiuj kursanoj aliĝis al la movado aŭ fariĝis veraj e-istoj, transprenante asociajn respondecojn kaj funkciojn, aŭ produktante konkretajn substanciajn kontribuojn (kiel verkadon de libroj kaj artikoloj), pro kio la ideo savi Esperanton pere de la interreto probable restos iluzia. 1,7 milionoj da lernantoj en la interreto devas esti konsiderata kiel pura blufado. UEA nenion utilan faris, faras kaj faros por integri tiajn kursanojn en la movadon, kiuj verŝajne eĉ ne (kon)scias, ke ekzistas UEA aŭ iu „fizika“ Eo-movado kaj ankaŭ ne interesiĝas prie, ĉar ĉefe ili volas lerneti la lingvon, kiun ili plene ellernas nur malofte.

Nur produkti virtualajn e-istojn aŭ interretajn statistojn ne sufiĉas por savi Eon. Esperanto vivis de aktivaj asocioj kaj de lokaj, landaj kaj internaciaj kunvenoj, de publikaj manifestacioj, do la Esperanto-movado estis esence „fizika“ movado (ĉar movado de vojaĝado, turismo, flegado de „fizikaj“ kontaktoj kaj aktiva partoprenado, verkado ktp.). Se tiu fizika aspekto forfalas, oni devas timi, ke la Esperanto-movado malfortiĝos kaj finfine malaperos. Sen *daŭra amasa lojaleco* al ĝi kaj sen *praktika aktiva kaj fizika intimeco* kun ĝi tia kunvena kaj propaganda movado apenaŭ povas esti vivtenata. La interreto povas esti helpilo sed ne anstataŭi tradiciajn organizaajn formojn. Aliflanke, oni ne povas ekskludi, ke en aŭ per la interreto aperos novtipa Esperanto-movado, kvankam ĝiaj konturoj ĝis nun ne estas klaraj. Oni povas turni la temon kiel oni volas, neniuj povas hodiaŭ diri, kiel ĝi plue disvolviĝos kaj evoluos.

Krom tio en la interreto mankas (Esperanto-)substanco. La informoj kaj diskutoj en la t.n. sociaj medioj estas grandparte supraĵaj, malinteresaj kaj senutilaj, do temas pri superflua balasto. Ili disvastigas amason da dubindaj informoj kaj en diskutforumoj elpaŝas radikalaj kaj ofte anonimaj opiniantoj, kiuj estas kontraŭ ĉiuj kaj ĉio. En multaj landoj (kiel Kubo, Ĉinio kaj Irano), kie la libera interreto estas rigore cenzurata kaj subpremata, mankas al la homoj aliro al tiu amaskomunikilo, do la (internacia) komunikado estas ĝenata, kio signifas, ke la korespondado aŭ interŝanĝo kun homoj el tiuj landoj estas apriorie malebla. Do, la utilo, kiun la interreto ĉi-riposte alportis ĝis nun, estis pli ol magra, malgraŭ la „milionoj“, kiuj laŭdire lernis Esperanton. Elstaran rolon la interreto ludas kiel anoncilo kaj informilo (kalendaroj, libroj), sed tio ne sufiĉas por revivigi tradician fizikan movadon. Bedaŭrinde, la Esperanto-movado utiligis la interreton ĝis nun en nesufiĉaj kvantoj kaj kvalito por siaj bezonoj kaj celoj.

La Esperanto-movado bezonas novtipajn strukturojn

Pri tradiciaj kaj novtipaj gazetoj: La merito de gazetoj kiel *Ondo de Esperanto* aŭ *Heroldo de Esperanto* estis/as, ke ili iom raportis/as pri okazaĵoj en la Eo-movado kaj tiel do plenigis/as la vakuon, kiun postlasis krizaj aŭ malsukcesaj revuoj. Sed la stilo de *OdE* kaj aliaj samtipaj Eo-gazetoj estas tro movadeca kaj malmoderna, ke oni verŝajne ne abonas ilin nur por legi raportojn pri ĉiam samaj aranĝoj, kutime verkitaj en rutine memlaŭda-fanfara, t.e. senkritika tono de iliaj organizantoj mem. La rapida ŝrumpo de la malnova Eo-movado sekvigis drastan reduktiĝon de la nombro de abonantoj de gazetoj kaj aĉetantoj de libroj. Ĉu la transiro al la elektronika versio povos savi kaj plu vivteni tiujn gazetojn kun ne pli ol du-tricent abonantoj estas tamen dubinde. Kio mankas al la Eo-movado estas *vere interesa* kaj *inteligenta* revuo laŭ la stilo de *TIME*, *SPIEGEL*, *CICERO* (D), *DIE REPUBLIK* (CH) k.s. Sed ĉu ankaŭ ekzistas la leĝpubliko por tio?

Oni do povas bedaŭri la degeneron kaj malaperon de la malnovaj societoj, kie diversaj asociemaj homoj fartis bone, sed sincere dirite, inteligentaj kaj modernaj homoj ne vidas kialon viziti iliajn kunvenojn, ĉar tie okazas nenio interesa aŭ utila. Cetere, daŭre ekzistas nacilingvaj asocioj kun centoj aŭ miloj da membroj, ĉar ili respegulas aktualan bezonon de la homoj, dum por Esperanto ekzistas neniu (aŭ tre malgranda) aktuala bezono. Do, la aserto de Renato Corsetti, ke la asocioj malaperas pro „manko de idealismo de la homoj“, ne trafas la esencon. Sed eble ĝi trafas la esencon de la Eo-movado, kiu perdis siajn idealistojn. Ĉiuj Eo-propagandistoj, kiuj lamentas, ke la Eo-societoj formortas kaj ke la membronombro de Eo-asocioj ŝrumpas kaj elvaporigas, devus sin demandi pri la veraj kialoj de tiu problemo – kiu nome situas en la (preskaŭ) totala signifoperdo de Esperanto en la mondo, ne nur el politika aŭ lingvopolitika vidpunkto. Do, en la kazo de la krizo de la Eo-movado ne temas nur pri la problemo de kotizoj kaj membriĝoj aŭ de la interreto, sed pri la malkreskanta signifo de Esperanto mem.

Se do ĉiuj tiuj negativaj tendencoj firmiĝos kaj daŭros, oni devos timi la scenaron skizitan de Tazio Carlevaro, nome la kompletan malaperon de Eo kiel movado kaj lingvo, ĉar Eo estas praktike elmortanta tutmonde, kvankam ĉiam ekzistos iuj unuopuloj, kiuj okupiĝos pri ĝi. Esperanto estas afero de la pasinteco, ne de la estonteco. Oni ankaŭ ne povas kulpigi la anglan lingvon pro la mizero de Eo, kvankam tiu ĉi lingvo, kiu ludas la rolon de universala lingvo, ja teorie influis la situacion de Esperanto, sed nur teorie, ĉar Esperanto neniam estis serioza konkurento aŭ rivalo de la angla lingvo, kiu fariĝis la ĉefa imagita, inventita malamiko de la esperantistoj, montrantaj paranojajn kaj skizofreniajn trajtojn. Zamenhof neniam malŝatis aŭ kritikis la anglan lingvon, sed tion faris la postaj (sovetiaj) komunistoj kaj iliaj eksterlandaj komplicoj kaj agentoj, al kiuj apartenas ankaŭ certaj esperantistoj en UEA, kiuj polemikis kontraŭ Usono, la Okcidento, la angla lingvo, ktp. Ŝajnas, ke la esperantistoj neniam aŭ ankoraŭ ne komprenis, ke per sia idiotisma propagandismo kaj ridinda, embarasa aktivismo ŝovelis sian propran tombon. Hodiaŭ, la Esperanto-movado servas nur ankoraŭ ĉefe al amuziĝo, turismo kaj propagando. Se ne ekzistus la „amuza“ („gaga“) kaj turisma-propaganda kaj kun ĝi la sektema aŭ misia faktoroj, kiuj estas la ĉefaj aliroj al Esperanto, aŭ – pli pozitive – la socia faktoro, kiu ankoraŭ vivtenas ĝin de kongreso al kongreso kaj de jubileo al jubileo, la Eo-movado verŝajne estus jam delonge morta, ĉar aliaj faktoroj (kiel la kultura, literatura, scienca, politika kaj ekonomia) ludas nur marĝenan rolon, kvankam ili devus havi la prioritatan signifon. Do, mankas substanco. La ĉefa kaŭzo de tiu mizero estas, ke de jardekoj la samaj aktivuloj ludas la saman rolon (aŭ samajn diversajn rolojn) kaj diktas la saman tonon, kaj due ke multaj iamaj aktivuloj retiriĝis de la aktiva movado, dum mankas nova publiko, kiu povus substance refreŝigi, renovigi kaj refortigi Esperanton kaj ĝiajn movadon kaj kulturon, kiuj estas minacataj de elmortado kaj malapero kiel la lingvo kaj kulturo de indiĝena tribo, aŭ kiel Volapük.

Observinte la Esperanto-movadon kaj studinte ĝian historion dum 40 jaroj, oni venas al la konkludo, ke al la Esperanto-movado – aŭ al ĝiaj protagonistoj kaj adeptoj – riproĉindas senlima naiveco, blinda ideologia fanatiko kaj idiotisma propagandismo, politika oportunismo kaj hipokritado, senrespondeco, indiferenteco kaj obstinaj ignorado kaj rifuzado de kritiko de interne kaj ekstere. Alimaniere dirite: La Eo-movado lernis nenion kaj ankaŭ volis lerni nenion el kritiko. Tio kondukis al ĝenerala krizo de la Esperanto-movado, pri kies stato kulpas neniu alia ol la esperantistoj mem, kiuj, cetere, tro multe fidis al diversaj politikistoj, diplomatoj kaj homoj kun prestiĝo. Dum unu parto de la esperantistoj estas ideologiaj fanatikuloj, la alia parto estas indiferenta kaj „ĝuas la vivon“ dum turismaj kaj libertempaj aranĝoj (kio ja ne estas malpermesata). La solaj pozitivaj aferoj, kiujn oni povas vidi en la historio de tiu movado, estas senperaj interhomaj kontaktoj trans (fermitaj) ŝtataj limoj kaj antagonismaj politikaj sistemoj kaj kelkaj interesaj skribaj verkoj. Sed hodiaŭ la ŝtataj limoj estas ĝenerale malfermataj, ne nur en Eŭropo. La lingva nivelo de la esperantista plebo estis, cetere, ĝenerale malbona, same la nivelo de la kulturo de ilia movado, kiu estis nenio alia ol primitiva kopio de la nacilingvaj kulturoj. Per tio oni certe gajnis neniun nobelpremion.

Estas do tre dubinde, ke la Esperanto-movado povos ripeti siajn internaciajn „sukcesojn, atingojn kaj progresojn“, kiujn ĝi sendube havis en la 20a jarcento, ankaŭ en la 21a jarcento. La spirito de tiu epoko ne favoras Esperanton.

Ankaŭ la lastatempe distrumpetita komuniko de V. Hromov (en Kuressaare sur la malgranda marinsulo Saaremaa), ke la „Esperanto-Instituto de Estonio“ estis relanĉita, devas, kiel nova elstara ekzemplo de tipe esperantista blufado, esti konsiderata kiel nura ĥimero, ĉar en tiu balta lando la kapacito de la Esperanto-movado kun sume 14 membroj kaj 9 delegitoj de UEA praktike jam de longe elĉerpiĝis

kaj ne estas restarigebla. Sama sorto minacas Latvion kaj Litovion – kaj multajn aliajn landojn de la mondo, kie Esperanto „prosperis“.

Mia opinio, Esperanto povus esti „savita“ nur, se ĝiaj verkistoj, ĵurnalistoj kaj publicistoj forlasas la malnovan propagandismon, per kiu oni povas konvinki neniun plu, kaj komencas dediĉi sin al internacie aktualaj temoj (kiuj povas esti ankaŭ politikaj), pri kiuj skribas kaj legas ankaŭ nacilingvaj verkistoj, ĵurnalistoj kaj publicistoj. Al tiu ĉi kategorio de agado apartenas ankaŭ la studado de la historio de la Esperanto-movado kaj objektiva verkado pri ĝi laŭ la normoj de la internacia scienco, anstataŭ laŭ la principoj de la Esperanto-propagando, kiuj estis aplikataj ĝis nun. Krom tio devas esti trovitaj novaj kaj *sendependaj* strukturoj, fontoj kaj fondaĵoj por apogi Esperanto-studojn, por ke oni ne plu devu eterne dependi de la tonkina UEA-movado, kiu mem elektas siajn sponsorajn preferojn kaj neglektas la kritikan esploron.

Andreas Künzli, julio 2018

© www.planlingvoj.ch / www.zamenhof.ch, junio 2018.

La (svisa) aŭtoro, nask. en 1962, studis slavistikon, orienteŭropan historion kaj internacian juron en la Zurika universitato. La studojn li finis en 1992 per licencia verkaĵo pri la historio de Esperanto kaj interlingvistiko en Ruslando kaj Sovetunio kaj estis diplomita per la titolo lic. phil. (M.A.). Esperantisto de 1979, kiu intertempe forlasis la Esperanto-movadon. Aŭtoro de la milpaĝa svisa enciklopedio planlingva, de ampleksa Zamenhof-biografio en la germana lingvo kaj de sennombraj artikoloj en diversaj lingvoj.